

INSTITVTIONVM
PHARMACEVTICARVM
JOANNIS RENODÆI
LIBER QVARTVS,

De legibus in compositione medicamentorum seruandis.

C A P. I.

Quis primus medicamenta composuerit,
& quæ ratio compositionis.

QUVM morbus omnis fit via ad interitum, antequam supra modum augeatur, omni præfidiorum genere profligandus, atque in medicamentis inuestigandis, diligendisque, tanta sedulitas est adhibenda, ut quæ singulis præter naturam affectibus oppugnandis conducunt, perpetuo sint ad manum, & quasi medicamentorum eximiorum sylua præsto sit nobis.

Ea autem nec simplicia exhibentur, nisi arte quodam modo immutata; nec cõposita sine multo præcedente apparatu, ut supra demonstratũ est, quo simplicia singula non solũ abluuntur, siccãtur, teruntur; vel infunduntur, macerantur, exprimuntur; aut alia præparatione cõmixtionem magis idonea, vel vsui feliciora redduntur, sed ea ratione, & proportione simul vniuntur, ut omnium concursu noua quædam è totius complexione mixtura comparetur, serua- ta tamen singulorum virtute, si non integra, saltem primis mensibus conspicua, eum adhuc scilicet recens est mixtorum coitio, nec perfectam adeptam fermenta- tionem, *cap. 2. lib. 1. comp. med. gener.*

Quia vero medicamenta interdũ exhi-

bita sola nocent, cæteris admixta profunt mirifice; cum medicamenti cuiuspiam qualitas probatur, improbat alia: diuersas enim qualitates in simplicibus medicamentis reperiri, certum est: per compositionem, alterius admixtione, noxia deletur, aut obrunditur; optima magis exurgit, & effectus præstat insigniores. Et licet quædam simplicia non lædant, quia tamen non satis iuuant, citra alterius mixturam non veniunt in usum, ut medicamen emplasticum, quod simplex nullum tale est, inquit Galen. *6. 13. lib. de iher. ad Pis.* vnde primi emplastrorum authores non temere ex oleo quædam liquare, & emplastra conficere excogitarunt.

Ob multas rationes alias libro allatas superiore, medicamentorum sit compositio, cuius omnium primus defenditur Herophilæus, dein Cappadox Heras, Musa, Asclepiades, & Andromachus, *cap. 2. lib. 2. comp. med. gener.* Sed omnium maxime Galenus *cap. 2. lib. 1. comp. med. gener. Epibgismo.* pharmaci componendi rationem inuenit, mixtorum legitimam proportionem, & vtendi modum docuit; Non Empiricorũ more, qui ad insomnia, casum, & fortunã medicamenta prope omnia referunt, paucis exceptis, quæ cõmuni iudicio, quod pluribus eiusdem facultatis consistunt, per compositionem meliora redduntur, & ex eis nonnulla curandi corporis natura

Quis primus medicamentorum compositionem irradiderit.

tura:

*Sarcoticum
optimum
ex facultatibus oppo-
sitis.*

ture idonea inueniuntur. Quod tamen exemplo optimi Sarcotici, ex *cerato & duodecima aruginis parte* confecti, Galenus *cap. 3. lib. 6. comp. med. loc. negat*, probatque, medicamenta ex duobus aut plibus opposita facultatis, optime componi. Ceratum namque sordes parit, erugo carnem ulceratam erodit, ex his tamen pharmacum exurgit optimum, quod carnem generet, & cauum vlcus impleat. Sic calida frigidis, discutientia roborantibus, cardiaca venenis miscentur, & ex diuersi generis simplicibus medicamenta praestantissima componuntur.

*Historia
Galeno nota.*

Cuidam *referente Galeno c. 29. lib. 9. de facul. medic.* ex eorum numero, qui citra ratione, & experientia sola medicamenta esse composita tenent, pharmacum podagricum iactati, aduenit forte fortuna, quidam podagricus, qui tam mediocriter laborabat, vt incedere etiam posset, qui pedi medicamentum apposuit. At misellus totam noctem egit insomnem; ac postero die, tantum abest, vt commode sicut antea, incederet, vt nec quidem gestari posset.

Ex fortuito igitur medicamenti compositione, fortuitus & saepius infelix euentus, vt pluribus ostendit Galenus, praeter historiam allatam, qua pseudomedici vanitatem & ignauiam irridet, censetque Medicum non modo compositorum medicamentorum causam, sed componendi viam & ratione habere, & ad singulos affectus, optima pharmaca, dum est necessum, componere; ne illi graue forsitan accidat, quod duobus Medicis *c. 1. lib. 2. comp. med. gener.* Galeno cognitis, quorum ob amissas medicamentorum compositorum formulas quaedam, alter contabescit perit, alter ab operibus medicis destitit.

*Historia
notanda.*

CAP. II.

*De basi medicamentorum & eorum collo-
catione in formulis.*

IN medicamento praescribendo debet primum illius quaedam basis constitui, hoc est, medicamentum aliquod simplex,

in compositione praecipuum, & morbo depellendo accommodatissimum, cui caetera innitatur. Vt cum morbus aliquis suscipitur oppugnandus, si quidem fuerit simplex, nullo prauo symptomate comitatus, seligendum est tantum aliquod simplex medicamentum, quod viribus sit par, & partem iuuet. Sed si simplex nullum detur idoneum; ex multis vnum concinetur, cuius basis, & veluti columen affectui aduersetur: atque alia adiciantur, quae membrum affectum robovent, qualitatem medicamenti ad partem longe distitam deferant, atque reliqua permisceantur, quae vel palato gratiam concilient, vel opus felicitent, ac promoueant.

Basis autem saepius qualitate, quam mole praepollet, vt in confectiombus aromaticis & purgantibus; atque quo depellendus morbus fuerit grauior, eo basis remedii praescribendi maiores vires habeat: Et saepe ad expugnationem affectionis alicuius prauae, multae bases confuse in quanda compositionem referuntur, quae in mutua operam conspirant, & vicem gerunt vnus; vt cum ad sedationem doloris vehementioris, multa simul anodyna medicamenta confunduntur.

*Multae bases
aliquando
in vno me-
dicamento.*

In componendis igitur medicamentis, primum basis quaerenda affectui & affectae parti accommodatissima, sed non semper omnium prima in compositione collocatur. Non enim affatim, ac promiscue inordinateque omnia, quae in compositionem veniunt, simul confunduntur, sed alia aliis priora aut posteriora. Et cum miscendorum ordo negligitur, medicamentum saepe nec vires habet eximias, nec formam idoneam. Quae enim longiore coctione egent, si parum; & quae breuiore, si multum coquantur, nec illorum integra virtus, vt quae nondum exierit; neque horum, vt quae iam perierit, comparabitur.

Ordo seruandus in describendis formulis medicamentorum.

Accurate quoque debitus ordo seruandus in formulis medicamentorum describendorum faciendus, vt ne posterius in recepta, vulgi more, vocata, scribantur, quae priorum.

cuius parte & capite describenda sunt: In quem errorem incidunt, qui medicamentorum substantiam, qualitates, & apparatus ignorant: Ut etiam interdum iuniores Medici, qui longo medendi usu nondum probati, quæcunque veniunt in mentem, modo facultates illorum norint, confuse inordinateque describunt.

Petius agunt, qui, quæ citra virium iacturam vim ignis non patiuntur, diu concoquunt; quæ propter insignem amarorem in bolum fingenda & tegenda, in potu dant; Quæ debent concoqui, cruda; quæ puluerari, integra; Quæ tantum infundi, dissoluta, nec expressa porrigunt.

Qui ista parum cauti negligunt, vix antiquiorum Pharmacopæorum effugiunt censuram, qui peritioribus Medicis edocti, non solum componendi medicamenta modum habent compertum, sed ex his multirationem ordinis, quo simplicia singula collocanda sint, habent perspectam.

Hæc autem sit prima lex describendi medicamenti, ut ea primo loco scribantur, quæ longiore apparatu, ut diuurna coctione, aut laboriosa tritura egent, veluti radices & ligna non odorata: Postremo, flores & aromata: Medio inter utrumque, herba, fructus, semina. Qui secus faciunt, ligna, radices, folia, flores, & aromata, nullo ordine, & affatim, eodemque instanti miscentes & concoquentes, vel horum qualitatem facile dissipabilem non retinent, vel illorum ægre separabilem non assequuntur; istoque improbo parandi ac miscendi modo medicamentum efficiunt, quod nec singulorum vires genuinas habebit, nec Medici votis respondebit.

Secunda lex. Secunda ordinis seruandi lex in prescribendis medicamentorum formulis hæc est, ut si angustia temporis urgeat, & quædam coquenda sint, vel infundenda, & alia pulueranda, ab his semper incipiat, quæ cocturam vel macerationem postulant; ut dum hæc fiunt, alia comminui & lauigari queant, & eodem tempore suum quæque habeant apparatus.

Tertia obseruatio est, ut quæ vel quantitate, vel qualitate præpollent, cæteris in compositione describenda præmittantur, ita tamen, ut præparationis, mixtionisq; modus, cuius potior est habenda ratio, non dissentiat.

Hæc quarta lex fere perpetua seruatur, ut in compositionum formulis ea postremo scribantur loco, quæ materia rationem habent. ut mel in magnis confectioibus, saccharum in electuariis solidis, in multis vnguentis oleum aut cera, & sæpius utrumque.

Hic ordo si seruetur, tyronibus medicamenta parandi miscendique viam aperiet felicior, atque in mixto firmiores eorum vires manebunt; quæ nisi arte debita retineantur, aut hebescent, aut periclitantur.

CAP. III.

De formis & sine medicamentorum.

UT qui sano sunt corpore, difficile ferunt, aphor. 37. lib. 2. Hippoc. sic minus appetunt medicationes. Et qui vel ad æstus immittentis morbi, vel præsentis æstus seu profligationem medicamento quodam opus habent idoneo, sæpius antequam mali feritas inualuerit, Medicum non vocant, aut medicamentum respiciunt, aut ea arte & mixtura paratum desiderant, ut odore, colore, sapore, naribus, oculis, palato arideat. Sed apud imprudentes eiusmodi viros & pueros, Coquus, inquit Galenus lib. 2. de prænotione, ex Platone, Medico præstat, & maiore laude dignus, ut qui gula noua quoridie irritamenta paret.

Sed cum per ea puniatur, per quæ quis peccat, morborumque pene omnium nutritrix sit immanis gula, iure quasi diuino, medicatio, quæ sit per os, vltionem commissi peccati in eo ipso relinquit. Medicamenta enim fere omnia, præsertim cathartica, propter dissentaneam, quam cum nostra qualitatem habent, gustui ac olfactui displicere, non est mirum; Cum non ut alimenta mutari, sed mutare nata sint, & noxiam humorum qualitatem emendare, vel eosdem foras protrudere.

Q. N. A.

Prima lex
medicamē-
ti descri-
benāi.

Coquus a-
pud quos
Medico
præferatur.

Qua inodora inspidaq; sunt, & mole parua varie corpus exagitant, susq; deq; humores excutunt, vt stibium, his postponenda medicamentis, qua maiore quantitate exhibita, licet ingrata, blande, ac cum delectu è partibus affectu vitiosos succos educunt.

Forma medicamentorum quid præstat.

Forma autem medicamentorum non solum efficit, vt assumantur ipsa facilius, (alii enim liquidis, alii solidis tantum delectantur) sed vt effectus diuersos, pro formæ diuersitate, polliceantur. Quod enim ad incidendum & extenuandū imperatur medicamentum, forma liquida accommodatius est, vt solida ad astringendum.

Non hic formam, quæ dat esse rei, nec ipsam rei facultatem effectiois causam appello, sed ipsam compositi medicamenti consistentiam qualemcunque, solidam, liquidam, mediocrem: præterquam & alia interdum in multis, præsertim siccis, industria Pharmacopœi manu effingitur, aut sigillo imprimitur; aut materia in pilulis, trochiscisve formatur, vel complanatur in tessellas, nunc quadratas æquilaterales, nunc rhomboïdes, seu altera parte logiores.

Ista vero impressa forma exterior, & veluti sigillatio, parui momenti est, vt quæ nihil opis adferat ad effectum medicamenti promouendum, aut felicitandum, vt superstitiosi quidam autumarunt, vt illud omittam, quod Spargyricorum nonnulli somniant, de signaturis plantarum externis, quibus illarum dotes partibus corporis accommodant, cum quibus certis notis, aut externa forma, si Deus voluerit, conueniunt. At illa medicamenti forma, qua ipsum denum est, tenue, vel liquidum multos ac varios præstat vsus: Nam idem nunc vrinam mouet, nunc aluum denicit, pro vario componendi modo. Galen. cap. 13. lib. 4. de sanie tuenda.

Crassities aut tenuitas puluerum quid efficiat.

Quæ tenuissime læuigantur, instar polinis, citissime deferuntur ad renes & vesicam: quæ crassiuscule, diutius subsistunt in intestinis, & aluum per secessum turbant. Si obstructionem quis liberare voluerit, mensisque mouere, nec satis felieiter soli-

da medicamenta exhibebit: vt neque liquida, si e cerebro & partibus diffitis noxiū sit educturus humorem.

Et vt partibus quibusdam roborandis, & affectibus depellendis, medicamenta quedam crassa debentur, alia liquida: sic nonnullis, inter ambo media, qualia sunt eclegmata, & antidota quædam inter remedia interna; vnguenta, litus, mucagines, cataplasmata inter externa.

Quæ autem forma singulis medicamentis sit idonea, superius abunde dictum est, speciatim vero de his postea disputabitur; quatenus formantur varie pro partium conditione, quibus adaptantur, vt cum ex emplastro stomachico scutum formatur regioni ventriculi apponendum pessarium sinui pudoris, glans subdititia pollici, turunda vulnere.

Sunt, qui nulla ratione formam medicamentorum non tantum idoneam, sed illorum quoq; sumptuosam confecturam expectunt, alioquin tanquam vilem & inutilem aspernantur; cuiusdam diuitis exemplo, qui cum à Galeno cap. 10. lib. 3. comp. med. gen. postulasset, exceperetq; formam medicamenti, quo vlcus malignum in famulo curaret, vidissetque omnia, quibus constabat pharmacum, esse vilis pretii: Hoc, inquit, mendicus serua, me autem sumptuosius aliquod medicamen docero.

Nimis sumptuosam medicamentorum confectura saepe vana. Historia.

Sic multi medicamenta etiam eximia parui ducunt, si nouerint; vilia vero ignota sibi, pro secretis habent, & tanquam aliquod deductum è cælo remedium sæpe mirantur. Proinde Medicinæ dignitati cõsulunt minus, qui tam diuinæ artis arcana detegunt, & plebeculæ, vt arrideant, medicamenta idiomate vulgari conscripta præbent.

Artis arcana non detegenda.

Præsterit n. gratis medicinam facere, & pauperi medicamentū dare, aut aliquod parui pretii præscribere, quam illius compositionem docere; quam dum semel nouit, periculum in aliis, vt in se, feliciter tentans, eos ducit ad exitium. Medicamentum enim quoduis, maxime catharticum, bo-

num & malum est, & pro ratione bene vel male vrentis, sanat vel interficit.

Finis compositionis.

Finis autem compositionis medicamentorum est, cuius gratia ea ipsa suscipitur: vel ad quem omnia, quae mixtioni sunt necessaria, referuntur, vt tandem medicina ex arte composita, sanitati vel tuenda, vel exornanda, vel morbis profugandis inseruiant.

CAP. IV.

De medicamentorum ponderibus, & eorum notis.

Ponderum magna varietas.

Cuique nationi & ditioni sua semper fuerunt, vt adhuc sunt, pondera & mensurae. Libra mercatorum Constantinopolitanorum pendet uncias viginti sex: Mediolanorum, viginti quatuor: Parisiensium sexdecim: Lugdunensium quindecim: Hispanorum quatuordecim: Genuensium & multorum aliorum duodecim: aurifabrorum octo tantum; vulgus Markam nominat.

Veteres quoque Graeci, Arabes & Romani non solum propria habebant idiomata & characteres, sed etiam pondus. Et nisi regia potestate arcerentur mercatores, nulla esset certa ac definita statera, quandoquidem pondere volunt emere maximo, & minimo diuendere.

Quia vero in Medicina saepe bis peccare non contingit, & errata in praescribenda dosi fere semper periculi plena sunt, Medicis omnibus communia & definita debent esse pondera, vt vna lege vnus sit omnium consensus.

Libra Medicorum.

Libra autem illorum semper uncias duodecim pendet, quae sic scribitur, lib. j. Vncia dragmas octo, cuius haec est nota, ζ j. Dragma scrupulos tres, quae sic pingitur, ζ j. ita vt in vncia tot sint scrupuli vel scriptuli, quot in Alphabeto Graeco literae, nempe viginti quatuor, iuxta illud Faunii Poetae:

Vncia sic dragmis bis quatuor, vnde putandum.

Grammata dicta, quod haec viginti quatuor in se

Vncia habet, tot enim formis vox Graeca notatur.

Horis quot mundus peragit, noctemque diemque

Quibus verbis scriptuli videntur quasi vicem gerere literarum; dragma syllabarum; vncia, dictionum; libra, orationis, vel saltem periodi completae. Sunt tamen pondera quaedam minutiora scriptulis, nam granum est omnium ponderum minimum, seu minutum, e quo fit obulus, seu scriptulus dimidius, qui sic notatur ϑ β. Granum vero duabus literis gr. simul iunctis, & aliquando g solo designatur.

Obulus. Granum est omnium ponderum initium.

Cum sesquilibram, seu libram vnā cum dimidia, & sex unciam, hoc est vnciam vnā semis notare volumus, maiori ponderi picturam hanc lib. j. β. minori istam ζ j. β. damus

Granum igitur *λεπτόν* Graecis, omnium minimum est, indiuisibile & minutum, minutia ob id nominatum.

λεπτόν.

Chalcus, seu aereolum, pendet minutias seu grana duo.

Siliqua, seu Geration, Kirat Arabice dictum, chalcos duos, hoc est, grana quatuor.

Semiobulus aereola tria, id est, siliquam vnā & dimidiam.

Obulus siliquas tres, seu chalcos sex, aut grana duodecim.

Scriptulus duos obulos, seu chalcos duodecim, aut grana viginti quatuor.

νεγμυμ.

Denarius est octaua pars vnciae Romanorum, & pendet scriptulos tres, seu obulos sex, vel grana septuaginta duo.

δηνάριον.

Dragma est octaua pars vnciae Graecorum, & leuior est denario, pendetque tantum sexaginta grana hoc est scriptulos tres vulgares, quorum singuli grana solum viginti pendunt.

δραγμα.

Olim denarius decem asses seu libras valebat, vnde illi nomen, ait Silius, nunc librae tantum est pars octogesima quarta, vt dragma nonagesima sexta: Libram intelligo Medicam, quae uncias duodecim pendet.

Multi [Scrib. Larg.] autem pro denario dragmam ponunt, illo non multo leuiore,

vt pro

vt pro dragma denarium, iuxta Græcorum interpretum versionem, qui cum nihil haberent, quod exacte denario Romano responderet, pro denario dragmā reliquerūt.

Sicilicum.

Sicilius duas dragmas valet, estq; quarta pars vnciæ.

ἡμισύσιον.

Semi vnciæ media est vnciæ pars, sicilicos duos continens.

Vnciæ medica octo dragmas, negotiatoria denarios totidem pendit.

ἡξάσιον.

Dragmam quoque interdum ab antiquis Hexagon dici comperio, mercatores vulgo *grossum* appellant.

Bes continet vncias octo, & media pars est minæ, seu minæ medicæ, quæ sexdecim vncias continet, videturque libra mercatorum. Ex *Dioscor. & Gal.*

At Medicorum *λίτρον*, id est, libra, minor est, & vncias tantum duodecim valet.

Omnia autem sic in pauca contrahere lubet, vt memoria mandentur facilius.

Libra seu pondo, & As sæpe dicta, p̄det vncias duodecim; de unx, vñdecim; dextās, decem; dōdrans, nouem; bes seu octunx, octo; septunx, septem; semis, sex, vel mediā ponderis cuiusque notati partem: quincunx, quinque; triens, quatuor; quadrans seu quartarium, tres.

Vnciæ continet sicilicos quatuor, sicilicus dragmas duas, dragma scriptulos tres, scriptulus obulos duos, obulus duas siliquas semis, siliqua duos chalcos, chalcus duo grana.

Nomina ponderum Arabica.

Nomina ponderum Arabibus familiaria non subtriciuissim, sed tam varia deprehendi, vt infida arbitratus sim, apud quos vnciam *adav*, *aljasil*, *sacros* & *assabis* dici cōpeti. Dragmam quoque modo *alchi*, modo *nabach*, & aliquando *darchamet* nominant; vt scriptulum aliquando *guanthus*, sæpe *gormin*, & aliquando *kermec* & *arme* vominant: Obulus vero *Sominen*, *Seminet*, *Onolos* *Onolosat*, *Ologinat* indifferimnatim efferunt, mediam eius partem *Danich*, tertiam *Kirat* nuncupantes: Ipsis autem sua vocabula relinquenda, nobis nota ex vsu sunt.

Porro cum herbæ mensurentur manipulis, per literam M. flores pugillis, per literam P. designantur. Manipulum vocant Medici, quantum manu complectuntur; Pugillum, quantum tribus digitis capere valent.

Herba quomodo mensurantur. Manipulus quid.

Cum vero æquale pondus, aut mensura duorum aut plurium simul medicamentorum præscribitur, hæc dictio *Ana* additur, quæ singulorum medicamentorum præscriptorum æqualem assumendam esse portionem indicat.

Ana quid signet.

Inter notas ponderū, vel potius quantitatis finiendę in præscribendis medicamentorum formulis, cum fructus multi nec trutina librentur, nec cyathis, conchis, acetabulis, aut vasis similib. concauis mensurentur, sed numero tantum ponantur, solita litera N. apposta, numerus illorum notatur; Non tamen quantus, nisi quoq; notam ponderis, quo opus est, vna subiungatur; vt exempli loco, si amygdalæ, sebesten, pruna, aut familia præscribenda sint, quæque numero duo, tria, quatuor, quinque, sex aut plus, minusve pro vario Medici scopo præscribuntur, præstat *Rondeletio* testante, in numero signando notis præcorum Romanorum, vii, quæ sic depinguntur, I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII. quam aliis characteribus, *Ziphra* nomine vulgari nuncupatis, atque sic designatis, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Ne forsitan ignarus quidam tyro dum dragmas duas aut tres sic 3. 2. 3. 3. depictas oscitanter legit, perperam triginta duas aut triginta tres dragmas assumat.

C A P. V.

De Medicorum mensuris.

NON sine ratione DEVM omnia ponderare, numero & mensura creasse, literæ Sacræ testantur. Nam cum numerus sit ætius rationis, Plato hominem animalideo sapientissimum asseruit, quod nouerit numerare, omniaque Deus iusto pondere & mensura præcepit trutinari. *Leuit. 19. & Dent. 25.*

Cur homo animal sapientissimum.

Per

Per mensuras, instrumenta quædam in-
star pyxidum concaua, certis speciebus ex-
cipiendis mensurandisque accommodata,
intelligimus, quibus medicamenta, tam
simplicia, quam composita, sicca, liquida-
ue non modo Pharmacopœi, sed mercato-
res dimetiri solent.

Sæpius tamen ad liquores, vt oleum, a-
cetum, ptisanam, decoctum, vel similia di-
metienda efformantur, eaque industria
adaptantur ponderibus, vt alia sint vnciaz
tantum vnus, alia duarum, aut trium, alia
libræ vnus, alia quinque aut decem, vel
plurium sit capax.

Omnium minima mensura capere po-
test ꝓ & ꝓ ꝓ vini substantiæ mediocris, vo-
caturque cochlearium.

Cochleariū.

Alia maiuscula. Cheme dicitur, & duplo
superiore maior est, capitq; vini ꝓ ij. & ꝓ j.

Ligula.
Mystrum.

Tertia adhuc maior, ligula interdum
dicta, & à nonnullis mystrum, seu cochlea-
rium paulo maius, capit eiusdem ꝓ ij. ꝓ. aut
ꝓ iij.

Concha.

Concha continet mystra duo, seu che-
mas duas, vel ꝓ v.

Cyathus.
Acetabulū.
Oxybaphū.

Cyathus conchas duas seu ꝓ x. vel ꝓ j. ꝓ.
Acetabulum, Oxybaphum Græcis di-
ctum, sesquicyathum, seu ꝓ ij. & ꝓ ij. vel ꝓ.
ij. ꝓ. ad summum.

Quartarius acetabula duo, seu ꝓ iij. ꝓ.
vel paulo plus.

Hemina.

Hemina, seu hemifextarius quartarios
duos, seu ꝓ ix.

Sextarius, seu chopina Parisiensis, duas
heminas, hoc est, ꝓ j. ꝓ.

Chœnix.

Chœnix, seu modulus sesquifextarium,
nempe ꝓ ij. & ꝓ iij.

Congius.

Chus seu Congius sextarios sex, hoc est,
lib. ix.

Vrna.

Vrna congios quatuor, seu libras qua-
draginta.

Amphora.

Amphora vrnas duas, seu libras octo-
ginta.

Metretes.

Metretes seu Ceramium Græce, Cadus
Latine, sesquiamphoram.

Cadus.

Culeus.

Culeus amphoras viginti, seu vrnas qua-
draginta.

Sic enim ab ea mensura, omnium mini-
ma, sensim ad maximam progrediendo
mensuræ liquidorum, vt solidorum à gra-
nis, incipiunt. Atque vt maior numerus con-
tinet minorem: sic maius pondus, aut men-
sura, vtrunque minus.

Mensurarum igitur aliarum paruarum sunt, &
aliam magnam, aliam mediocrem: Et ex illis qua-
dam liquidis, aliam siccis, aliam ambobus
mensurandis destinantur.

Culeus, amphora, vrna, congius & quar-
tarius, liquidis, modius & semimodius, sic-
cis; sextarius, hemina, acetabulum, cya-
thus, his & illis dimetiendis inseruire solent.

Modius.

C A P. VI.

De quantitate medicamentorum ex- hibendorum.

I N componendis medicamentis non tã-
tum simplicium qualitas requiritur, sed
qua quantitate singula misceri debeat, vel
iam compositum exhiberi, est inquisitione
dignum. Minor enim quantitas, vt sæpe nõ
prodest, sic maior obest sæpius; nec minus
laetitia interficit ipsa cicutia; plures que vi-
num, quam aconitum occidit.

Quod si alimenta plus æquo ingesta ve-
nient loco, summa artis & artificis laus
est medicamentorum iustam describere
quantitatem, & quæ, ac quanta, cuique se-
xui, ætati, naturæ, & tempori conueniunt,
definire. Purgat enim potenter turpethum,
colocynthidis, veratrum; imbecillime poly-
podium, tamarindi, ius galli veteris; modera-
te cassia, senna, rheum; difficillime, senes &
melancholici autumnus: facillime pueri
humidiores hyeme, & vere; vt biliosi æsta-
te: Qui mediorem participes sunt medio
modo purgantur.

Et cum per ætatum et mpestatumq; mu-
tationes humorum conditionem mutari
contingat, contingit quoque, vt idẽ medi-
camentum eadem quantitate nõ similiter
moueat ac operetur. Nam cum humores
turgent & vrgerent, natura leui sæpe medica-
mento proritata, molitur excretionẽ ma-
teriæ

*Alimentorũ
nimia quã-
titas pericu-
losa.*

*Idem medi-
camentum
non eadem
semper pra-
stat.*

roria grauantis, eamque vel per secessum, aut vomitū excludit. Vt contra, cum propter lentorem tenacius impingitur, nec sua qualitate naturam ad exclusionem laesse, validissimum non nunquam medicamentum ignauum est, nec aluum satis turbat, ducitve, aut certe molestos ac redundantes succos tantū mouet, nō promouet.

Fallit hæc sepe diuersitas humoris incautos, qui cū experientia didicerint, *castiam* vncis, non granis; *cammonium* granis, nō vncis; *rhabarbarum* dragmis præscribi & exhiberi, dum cuiusq; pro efficacia agendi convenientem dosim præscripsisse putāt, ne semel quidem, aut contra, impense & profuse vident aluum moueri. Nam cum in orgasmo natura est, turgetq; superfluis humor, pauca sæpe grana *rhei* ventrem turbant, imo & cathartici cuiusvis odor eum aliquando solus exagitat.

Quare nō imprudenter agunt Medici, si ab ægrotis, à quibus vocantur, & à se nunquam antea visis seiscitentur, num illorum aluus facile & blando ecoprotico moueatur, an mochlico & validiore indigeat; vel sic, Sit ne perpetuo liquida, vel dura, & clysimis quotidie solita moueri. Sic enim felicius imperabitur medicamentū purgans, quod nec supra, nec infra vires ventrē agitabit; & quanta, & qualia purgari oportet, purgabit. Ea tamen lege, vt si totū corpus prauis scateat humoribus, nō affatim, sed partite; nec vno die, sed pluribus, si opus fuerit, moueantur. Natura siquidē non facile fert magnas cuiuscunque humoris, etiam laudabiles, euacuationes; Semperque cum ea bene agitur, si omnia paulatim frant, nec quicquam immoderate ac violenter ducatur.

CAP. VII.

Iustam medicamentorum quantitatem vix definiiri, non tamen, dum parum excedit, aut deficit, periculosam.

Medica quidem ars coniecturalis est, sed quam experientia inuit, auxit ratio.

Et doctorum auctoritas stabiluit, qui ex causarum indagacione effectus perquirentes, ac longa obseruatione prudentiores facti, theoremata posteritati reliquerūt multis rationib. validissimis, & necessariis fultis, quibus mōrbi dignoscuntur, remedia inueniuntur, & medicamentorum quantitas describitur, si non iusta ac definita, saltem adeo naturæ & morbo accommodata, vt illa vincat, hic vincatur. Quod .n. mali reformidandū, si vbi *castia* vncia, aut *rhabarbari* dragma conuenit, illius tantū dragmæ septem, vel etiam nouem, huius vero scriptuli duo aut quatuor exhibeantur? Nā *paruuulus error non valde peritimescendus*; Atque vt sine sanitatis insigni iactura, per medicamentū humores excrementitij nō semper omnes educuntur, sic cum præter illos non nihil ex his, qui qualitate non lædūt, educitur, graue quid suspicari nihil est necesse: Cum nec ipsa edulia potulentave eadem semper copia, nec iisdem horis ingerantur. Vt nec si cacochyma sunt, morbos statim inuehant. Multis sæpe contigit innoxie aliquot *cicuta* folia in iulculis cōedisse ancillarum incuria, quæ petroselinum, cui externa quadā forma conuenit, selegisse putabant. Et qui ranas habent in deliciis, buffonum coxas interdum sine periculo mandunt.

Summo autem iudicio, artificiosa que coniectura efficiendum est, vt medicamenti quantitas naturæ viribus, & educendæ sarcinæ respondeat, quæ si copia grauet, nec medicamentum illi proportionatum vna vice tuto possit exhiberi, melius erit partite diebus singulis, vel alternis, totam illuuiem deplere, quam affatim humores & vires simul deicere.

Miserum est etiā corpus iterato medicamento repurgare, cū vnico tantū egeat, aut violentum porrigere, cum oneri tollendo blandum satisfaciatur. Hypercatharsis namque seu superpurgatio timenda, quæ venas nimium referando, dysenteriam interdum excitat, sanguinem vacuat, & viriū integritatem prostrernit. Prodest siquidem

Paruuulus error non valde peritimescendus.

Superpurgatio timenda.

M

magis

Odor medicamenti cur ventrē aliquando ducat.

magis aliquid ex superfluis humoribus deferere, quam immoderata vacuatione portionem optimorum vna cum excrementiis protrudere.

*Quomodo
medicamen-
tum idem
varios pro-
mas efficitur.*

Et quemadmodum idem medicamentum eidem homini, eadem quantitate, sed diuersis temporibus datum, plerumque diuersos promit effectus: sic semper dum variat illius quantitas, agit varie: & modo huic, modo illi morbo tutius feliciusque datur. Si enim [aphorism. 1. lib. 4. Hippocr.] grauidam purgare consilium est, vt certe quadrimestrem vsque ad sextum mensem, fas est, medicamentum roborans audacter illi parua quantitate dabitur, vt molestiae causa, de qua per grauiditatem primis mensibus conqueri solet, blande subtrahatur, nullamque ex medicamento foetus aut praegnans percipiet.

*Sua magna
religione
ponderanda.*

At vero cum opij, diagridij, aut alius medicamenti, quod parua mole maximas vires habet, quantitas exquiratur, ea religiofus, ac prudentius praescribi debet ac ponderari, vt si iuste definiti vix queat, solum tantillo plus exuperet aut deficiat. Cum enim lex non sit de minimo, nec de eo iudicet prator, vt vulgo fertur, leuiter in excessu vel defectu minimo peccatur.

C A P. VIII.

De his, quae innoxie magna quantitate sumuntur, quibus conueniant, & quando.

OMNE medicamentum aliquod natura negotium, aut maius, aut minus facessit, prout illius facultas imbecillior fuerit aut validior. Quod catharticum est, vt odore, saporeve magis displicet; sic molestiam adfert maiorem. Nam quacumque purgans, omnia, inquit Gal. e. vli. lib. quos, quando & quibus, ventriculum laedunt, & maxime eius osium, quod nervis quamplurimum consistat, & acute sentit. Propterea excogitatum est purgantibus benevolentia, & plerumque castigantia admiscere, vel ea seligere, quae non multum ingrata sunt, nec alium im-

moderate turbantia: Quae talia dum habentur, non tamen imprudenter exhibenda, sed quibus conueniunt, atque ea quantitate, quae viribus naturae respondeat, eaque facile ferat.

Quantitas autem illa varia est, pro varia singulorum facultate, quae quo imbecillior est, eo maiore dosi sumit; quo validior, eo minore. Imbecilla dicuntur purgantia, quae lente ac benigne ventrem ciendo, primam corporis regionem eluunt, atque vncius potius, quam dragmis mensuratur: cuiusmodi est manna, pulpa tamarindorum, medulla cassia, & similia. Valida, quae exigua mole, vt quae granis tantum aut scrupulis ponderantur, magnos & saepe violentos praestant effectus, de quibus postea. Inter imbecilla quoque numerantur omnia, quae vncius; inter violenta, quae granis mensurantur: inter ambo media quaedam sunt, vt rheum, senna, aloë & similia, quae dragmis ponderantur; quae omnia, vt quaecumque lubricando & roborando purgant, maiore quantitate sumuntur.

Dosis medicamentorum purgantium.

Idem est iudicium de alterantibus medicamentis, quae quo minus a symmetro corpore distant, vt calida, aut frigida primo ordine, vsque ad secundum, eo maiore dosi praescribuntur; Quo longius ab eodem recedunt, vt quae ad quartum recessum caloris aut frigoris accedunt, eo minor ipsorum quantitas exhibetur: Tutum siquidem non foret piper, pyrethrum, ephorbia, aut cicutam, sedum, nymphaeam largacopia porrigere, cum horum vsu algerent interiora, illorum constagrent.

Alterantium dosis.

Roborantia vero cum a se inuicem distendant agendi viribus, valde dissimili quantitate praebentur, vt aquae cordiales, vncius; cōseruae principum partium roboratrices, dragmis; Alexiteria efficaciora, scrupulis; lapis bezoardicus & cornu monocerotis, granis.

Quae item forma liquida sumuntur, ad roborandum, alterandum, aut purgandum, ea semper dosi maiore solent imperari.

Qui medicamenti validis, qui benignis egent.

Porro non ex parte tantum medicamenti, sed corporis status & humoris, quantitas egeat augeri

augeri debet, vel minui. Robustū firmum-
que corpus, laboribus & crebris purgatio-
nibus assuetum, aut multis obstructionib.
impeditum, blanda imbecilla; medica-
menta aspernatur. Molle, ac rarum, quale
puerorum & mulierum est, vt è diuerso,
macilentum, exuccumve, medicamentis
tantum eget blandioribus, & mulieres
grauida, & qui ex longo morbo resurgūt.

*Frigidus &
crassus hu-
mor tardius
purgatur.*

Humoris quoque; species & copia medi-
camēti quantitate distinguit. Nam len-
tus humor, crassus, frigidus, melancholi-
cus, pituitosus, & tenaciter cuiusque parti
adhærescens pigre delabitur, validiore que
cathartico ad illius exclusionem habet o-
pus. Tenuis, calidus, biliosus, interdum
sponte per vomitum excernitur, aut facie
blando medicamento purgante per se-
cessum educitur.

*Medicamē-
ti dosis pro
cœli & soli
natura im-
mutanda.*

Præterea cœli status, regionis natura, &
anni, tempestatisque conditio, non idem
semper medicamentum, eademque copia
exhibendū arguunt. Nam cum tempesta-
te aquilonia alui duræ sint, [aphor. 5. lib. 3.] &
hyeme rigida corpus coarctetur, dēferur-
que præsertim in regione gelida, humor
tunc partibus tenaciter obhærescens, non
nisi valido medicamento, aut blando libe-
ralius, aut sæpius exhibitio profunditur. Et
vt annus tales plerunq; morbos facit, qua-
lis est eius constitutio, [aphor. 5. lib. 3.] pro
humoris morbum committentis specie,
cuius prouentum magnum facit aut mi-
norem; sic immutari quoque suadet non
tantum medicamenti genus, sed quanti-
tatem, quæ copiosior esse semper debet,
cum vel ratione corporis, humoris, cœli
status, regionis, consuetudinis purgatio
difficilis esse solet: vt contraria ratione
cum facilis est, illi us etiam copia debet esse
minor, vt mox docebitur.

C A P. IX.

*De his, quæ parua quantitate præ-
scribuntur.*

SV A cuiusque; medicamenti est purgandi
virtus fortis, aut imbecilla; sua & virtu-

tis particularis proprietas, quæ hūc potius,
quam illum humore blaude aut potenter
educat. Blandum illud dicitur, quod medio-
cri tantum quantitate sumptum, aluum pi-
gre ac benigne mouendo, pauca deiecit; super-
flua tamen ducit, dum superfluo pondere su-
mitur. Si enim rhei vel castæ, quæ inter fa-
miliarissima naturæ pharmaca recensentur,
immoderata quantitas, vt illius selqui-
uncia, & huius selibra ingeratur, magna,
immoderataque ventris turbatione, hu-
mores agitando, per secessum, aut vomitum,
aut vtrumque mouebit.

Potenter purgat, quod exigua mole, vt Potenter;
qua gravis ponderatur, cicam ac copiosam purgans.
deiectionem efficit; proinde parua semper
quantitate datur: vt & omnia, quæ ingrata
sunt, aut rara, magnoque venduntur pre-
tium, aut vires habent efficacissimas, ac ma-
lignæ cuiusdam qualitatis participes.

Ingrata sunt, quæ vel odore moleste fe-
riunt nares & cerebrum, vt castoreū, saga-
penum & assa fœtida, quam ob tetrum hali-
tū Germani Iteucus diaboli vocant; vel fa-
pore, cuiusmodi sunt amara, vt colocynthi-
centaurium minus; acria, vt euphorbium,
pyrethrum; acidissima, vt oleum sulphuris &
vitrioli, cuius aliquot guttæ syrupo violato
proportione debita commixtæ, eundē co-
lore ex rubro micante, fucant, & ac idulū
simul reddentes, oculis & palato suauem
admodum efficiunt. Eiusmodi syrupū arte
dicta alteratum, aulicus quidam Medicus,
primo sui aduentu, omnibus æque mor-
bis, propriis manibus dabat, plebeculam-
que vanis ostentationibus fallendo, arca-
num omnium arcanorum assererebat.

Quæ rara sunt, nec nisi magno emun-
tur, vt gemmæ, smaragdi, vniones, balsa-
mum, aromata pretiosa, ambræ, moschus,
zibethum, & quæ quarto recessu calfacien-
do aut refrigerando corpus immutant, mi-
nore quantitate præscribuntur.

Religiosius adhuc assumitur, quæ anti-
pathia quadã & speciali dote vitæ primor-
dia, spiritum & calorem impetere, carnes
colliquare, & sanitatis integritatē destrue-

M 2 re nata

*Blandum
medicamē-
tum quale.*

*Ingratum
quale.*

*Canthari-
des an &
quomodo
mouant
urinam.*

re nata sunt, vt caro viperarū ad pestem & lepram, renes, vel potius lumborum caro stincorum, ad aestum Veneris sciendū, cantharides ad ischuriam; hæ enim, vt decet, præparata, aliisq; medicamentis idoneis permixta, & quantitate parua data, urinam mouent innoxie, maiore copia siltū, & vesicā impense calefaciunt. *Rondeletius.*

Mineralia quoq; vt ea omnia, quæ facultates habent efficacissimas, parcius; quæ minus validas ac remissas, liberalius sumuntur.

*Qua parua
dosi præscri-
bantur, &
sunt.*

Præterea, quæ ad aromatizationem, vel correctionē, vel aliorum medicamentorū deductionē conducunt, ea semper minori quantitate ponuntur, vt *cinamomum*, vel *santalī*, aut *schœnanthū* ad odoris, saporisve suauitatem pharmacis conciliandum, *zinziber* ad *agarici*, *crocus* ad *opij* castigationem; incidentia & aperientia ad reliquorum medicamentorum virtutem medicandis partibus deferendam.

Nihil vero æque pharmaci cuiusdam magnam dosim dehortatur, atq; vis illius effræna, præpotens & maligna, quæ cum intro subit, simul vt educitur in actum, sepe naturam anxie ducit, & symptomatum excitat cateruam.

Quæ rara sunt, pretiosaque principibus & diuitibus, maiori pondere, si res postularit, audacter præscribuntur.

C A P. X.

Qua quantitate simplicia medicamentis componendis permisceantur.

MEDICAMENTA pauca inueniuntur multis simplicibus eadem proportione mixtis cōposita, quin duo, vel plura reliquorum quantitate superent. Superant, quæ materię vicem gerunt, & idoneā medicamentis formā inducunt, vt *oleum*, *cera*, *lichargyrus* emplastris & vnguētis, vel præcipuam agendi vim præstant, & basis locum in cōpositione obtinent, vt *aloe* in multis catapotis; vt etiam, quæ sub magna mole vires habent imbecillas, vel ad reli-

quorum conseruationem adhibentur, vt *mel* & *sacharum* in electuariis & syrups.

Hæc vero præcipua lex in medicamentorum miscendorum proportione seruanda est, vt, quo quid maiorem medicamento vtilitatem affert, eo in huius compositione, copia maiore adhibetur.

Æquali pondere miscētur, quæ symbolo quodam conueniunt, habentq; inducendæ formæ medicamento aptam materiā, & æque affectu, affectu parti, causæ & symptomati aduersantur; quod videtur obseruatum in vnguento *tetrapharmaco*, seu *basilicone*, quod *cera*, *picis*, *resina*, *adipis tauri* partibus constat æquis; vt etiam in electuario Iustino descriptione Nic. Mirepsi cap. 403. quod partes æquales, triginta simplicium excipit, quæ proprietate quadam omnia calculos atterere, & vias lotio dicatas referate creduntur. His excipiendis additur *mel* aut *sacharum* diuersa proportione commistum, vt ex omnibus similelectuarium paratur, quod formam sibi conuenientem, ac consistentiā idoneam habeat, & ad futuros vsus diutius conseruetur.

Porro ex medicamentis simplicibus alia pondere, alia numero, alia vtroque modo, quædam mensura, nonnulla manipulis, alia pugillis mensurantur.

Radicum quantitas pro singulis dosibus varie, pro varia illarum virtute & agendi efficacia mensuratur. Si blande aluum duccendi facultatem habeant, dragmis; si potenter, scrupulis; si tantum alterant, vncijs integris, vel mediatis: Et cum balneas ingrediuntur, libris, & aliquando manipulis, si tenuiores sint, ponderantur.

In syrups magna quantitate conficiendis, ponuntur ab \mathfrak{z} . ad \mathfrak{z} ij. aut \mathfrak{z} ij. In apozematis pro vna dosi, a \mathfrak{z} ij. ad \mathfrak{z} . \mathfrak{ss} . vel \mathfrak{z} ij. aut plus, minusve, pro radicum viribus. Si pro multis dosibus parandum sit decoctum, eadem proportione ipsarum augenda quantitas.

Cum vero duæ, vel tres, vel plures qualitatis eiusdē, aut fere similis radices præscribuntur, singularum minor quantitas poni debet,

*Qua simul
& quo ponde-
re possunt
misceri.*

*Electuariū
Iustinum ad
quid vtile.*

*Radicum
quantitas
in medica-
mento com-
ponendo.*

debet, adeo, vt omnes simul iunctæ æquipollent vnius quantitati, inquit Rondeler. Quod etiam fieri debet in omnibus aliis simplicibus medicamentis, facultate similibus, dum æque affectui propugnando, & parti iuuanda conueniunt. Atque vt paucis repetam, quæ acrimoniam quandam, aut facultatem habent eximiam, parua quantitate, quæ blandam, aut imbecillam, maiore ponuntur.

*Herbarum
quantitas.*

Idem est iudicium de herbis tam recētibus, quæ siccis, quæ manipulis mensurantur, aut singulis, aut pluribus, pro illarum facultate, & medicamenti parandi natura. Singulas enim ad vnam dosim, aut alteram, manipulo solo, & plerumq; tantum dimidiato metimur: ad fotus parandos, manipulis duobus: ad balneum pluribus, & interdum fasciculis vsurpamus.

Flores.

Minutuli flores sicci, aut recentes, vt *rosæ, rismarini, violatum, buglossi*, modo pugillis, modo pondere mensurantur: Maiores ac recentes, vt *liliorum, nymphae, rosarum* sæpius manipulis: aridi dragmis, vnciusve in trutina expendantur.

Semina.

Semina quæuis calida, frigida, temperata, acria, acerba, amara, vel ingrata, pondere semper librantur, sed diuersa quantitate in compositione medicamentorum ponuntur, pro illorum diuersa virtute & Medici scopo.

Narcotica.

Calidissima, frigidissima & narcotica, dum extrinsecus adhibere consilium est dantur à ʒ ij. ad ʒ j. Si intrinsecus sumere, à ʒ j. ad ʒ j. aut paulo plus, aut minus, pro illorum vi potentiore aut imbecilliore.

Fructuum & radicum cum sit diuersa magnitudo & qualitas, diuersa quoq; illorum quantitas præscribitur diuersoq; modo iudicatur. Minimi pondere, vt *Ribes & berberis*: maiusculi numero, vt *sebesten & pruna*: nonnulli vtroque modo, vt *amygdala, nucibus, & passulis*. Multi, quia crassissimi sunt nec integri experuntur, frustatim secandi sunt, & à cortice, nucleis, & acinis repurgandi: postea dragmis aut vncis mensurantur.

Breuis epilogus.

Et vt summam omnia complectar, li-

quida sæpius mensuris, solida pondere, fructus numero, folia manipulis, flores pugillis mensurantur. Atque pro varia singulorum qualitate, varia quæque dosi præscribuntur: hinc lignorum, corticum, leguminum, animalium, & eorum, quæ ab ipsis sumuntur, dosim, mensuram, & pondus minutius persequi superfluum videtur, cum ex eorum consistentia & qualitate, atq; ex his, quæ superius dicta sunt, hæc omnia facile dignoscantur.

CAP. XI.

De medicamentorum repositione.

VT accuratam ac dilucidam medicamentorum compositionem explicaremus, illarum conficiendi modum, basim, formam, finem, & singulorum mixturam ingredientium quantitatem, atq; eorundem æqualitatis aut inæqualitatis rationem fusissime aperuimus. Sequitur nunc, vt medicamenta iam composita his in locis reponantur, in quibus diutissime viribus integris queant asseruari.

Medicamentum autem quodq; seu simplex, seu compositum, nam vtrumq; asseruandum est, non vbivis ante usum reponitur, sed in loco idoneo, ne alteretur, corrumpaturve, & adhuc validum vrendi tempore, quibus conuenit, oportune ac feliciter detur.

Simplex primum seligitur, & à sordibus, eiusque partibus excrementitiis, aut inutilibus repurgatur: dein, vt asseruetur, sicatur: humida namque diu seruari non possunt, quin marcorem & putredinem acquirant.

Siccantur autem herbæ in vmbra, vel sole non multum feruido, nec loco marcido, sed sicco, aut fumi, puluerisque experte, & manipulis aut fasciculis colligatæ, reponuntur in sacculis cannabinis aut papyraceis, ne à prædictis detrimentum capessant. Flores modo simili siccantur, reponuntur, & conseruantur: Estque conseruatio tam affinis repositioni, vt hæc ad illam referatur.

*Herbarum
repositio.*

M 3

Frigus:

Frigus non item officit, cum ab eius rigiditate tuta sint omnia, quæ sicca sunt aut crassa, sed liquida ac humida facile cogit, quæ adueniente tepore statim ad pristinum statum redeunt. Aquæ tamen destillatæ, immoderato gelu concretæ, de sua bonitate non parum amittunt, sæpiusque lagenis vitreis, quibus continebantur, per hyemis sæuitiam abruptis effunduntur, nisi prudenter aromatarii prouiderint.

Sæuitia hyemis anni
1608.

Anno salutis 1608. mensibus Ianuario & Februario, dum hæc conderem, hebdomada sex integras adeo sæuit hyemis rigiditas, ut yala confringeret non modo figulina, vitrea, stannea, sed cuprea etiam crassissima, quibus aqua continebatur: Atque panis recens è libano extractus, mox induritiem velut lapideam concresecbat, nec in cellis vinariis à glacie tutus erat. Mitescere vero frigoris sæuitia, singulæ ædes Lutetiæ intus & extra horrido gelu incanescabant. Multi autem morbi pulmonum & partium spirabilium toto illo tempore grassabantur, quibus quamplurimi peribant.

Frustrum.

Frustrum reponuntur aliquando in horreis, ut *poma*, interdum in doliis, ut *pruna*, sæpe in pyxidibus vitreis aut ligneis, charta, ut decet, obturatis, ut *insuba*, ne à fumo aut puluere alterentur, aut à muscis inquinentur, & erodantur.

Seminum.

Semina pius siccata reponuntur in vas vitreis, & aliquando ligneis, & loco sicciore seruantur.

Radicum.

Radices purgatæ, & arefactæ seruantur in arculis & pyxidibus ligneis gossipio non nunquam inuolutæ, si pretiosæ sint, ut *rheum*, ne ab æris nocua qualitate, aut caloris edacitate, vis earum pereat, ac cito corrumpatur.

Succorum.

Succi liquidi excipiuntur lagenis, aut alii ore angusto vasis, quibus desuper oleum affunditur, nec ab ære alterentur.

Sicci pyxidibus ligneis, aut vasculis vitreis, siccilibusve reponuntur, ut etiam lacrymæ, gummi, animalia, vel eorum partes & mineralia.

Liquores & olea, ut liquidambar & balsamum vitreis lagenis excipiuntur, & subere, aut cera & membrana quadam obturantur, ne citius ab ære dissipentur.

Terebinthina non tantum optime vase ex ferro albo, aut vitreo reposita seruat, sed etiam figulino.

Quædam in ædium parte suprema; alia in media; alia non nisi in cella vinaria, aut alio loco madere, & vliginoso, feliciter reponuntur & conseruantur, ut *castia*.

Medicamenta composita pro diuersis illorum consistentia & viribus, in diuersis vasis reponuntur, ut hydromel in doliis, syruripi in vasis siccilibus, & aliquando vecturæ facilioris gratia, ex ferro albo confectis, ut *syrurus capilli Veneris* Mompeliensis, qui eiusmodi vasculis exceptus, commodius ad longinquas regiones vehitur; electuaria solida in arculis ligneis; liquida in vasis stanneis & figulinis vitratis; pulueres in vitreis; vnguenta in ollis stanneis. Sicque singula varie, pro varia singulorum natura reponuntur.

Syrurus capilli Veneris Mompeliensis.

C A P. XII.

De conseruatione & duratione medicamentorum.

UT medicamenta composita pro vna tantum dosi non solent confici, sic nec simplicia colligi, sed quæque ad futuros vasis maiore quantitate seliguntur & parantur; atque ut à puluere, fumo, putredine, iniuriis aeris & insectis, à muscis formicisve tuta sint, reponuntur in vasis idoneis, aut includuntur sacculis, aut inuoluuntur chartis, & in pharmacopoliis asseruantur, his solum exceptis, quæ in loco vel humidior, vel sicciore vtilius asseruantur, ut *castia* in spelunca vinaria; & *saccharum*, condituræ, tragemata, omniaque sacharata in fornace aut scinio, iuxta ignem.

Multi ad sui conseruationem aceto, aut sale, aut utroque condiuntur, ut *cucumeres*, *cappares*, *oliva*; vel *sacharo*, aut *melle*, ut omnia

omnia medicamentorum genera, ex quib. electuaria vel syrupi componuntur.

Decocta, æstate biduum, aut triduum; hyeme hebdomadam integram; aquæ destillatæ & conferuæ annum vnum durant.

Syrupi perfecte cocti, electuaria, trochisci, pilulæ, olea, vnguenta & emplastra biennium sæpe conferuantur; vt & radices, ligna, cortices, succi sicci, lacrymæ, gummi, triennium & aliquando quadrienniū; elaterium triginta annos; vngues, ossa, cornua seculum.

Præter hæc quædam vix diu conferuantur, nisi eorum fruuantur præsentia, cum quibus familiaritatem quandam habent, vt magnæ cum ferro, cuius limatura, quasi nutritur, qua absente cito senescit, amittitque vigorem.

Alia securius vires suas tuentur, si rerum quarundam appulsu, ab aeris iniuriis & teredine vindicentur. Sic *camphura* granis mili aut psyllii obruta tutius seruatur; *mala citria*, *arantiaque* aceruo tritici sepulta tardius putrescunt, & *radix Mechoanæ absynthio* inuoluta, non tam cito carie eroditur, eiusque facultas magis integra conferuatur.

Moschus & *zibethum* tuto seruantur in pyxidibus plumbeis, nec credibile est, ea mediis in latrinis suspensa, aut recondita, vires amissas, vt Plateario placuit, refarcire.

Crocus, *caryophilli*, *piper*, *macis*, & alia aromata optime ac diu seruantur in sacculis coriaceis: *Storax*, *benioin*, in pyxidibus vitreis: *Santali*, *xyloaloe*, *lentiſcus*. & *schœnantum*, semina, & alia pene innumera in capsulis, seu vasis ligneis, vt fufius in Officina docebitur.

Medicamenta igitur tam simplicia, quam composita, si dicto modo, ac sedulo seruentur, diutius durant: si negligenter, celerius senescunt.

Pars autem illorum maxima singulis annis debet mutari. Si quæ tamen colorem, odorem, saporem diutius seruant, durant quoque diutius, vt selquiannum, aut bien-

nium, aut triennium; vt quæ crassam habent substantiam, & vires firmiter substantiæ inhaerentes, vt contra, quæ eandem facile vanescentes habent, & substantiam raram, minus durant, vt flores, & ea omnia, quorum virtus superficialis est, & cito dissipabilis. Tutius vero ac diutius semper seruantur, quæ in arculis optime clausis, aut vasis strictè operculatis includuntur: sic enim illorum virtus securius retinetur. Multi theriacam in vase plumbeo durabiliorrem putant, quæ tamen tempore Galeni in pretioso, vt nunc in figulino fere semper reconditur.

C A P. XIII.

De his, qua antonomasia quadam cæteris præstant, à qua illorum denominatio sumitur.

VT erueret Deus hominem ab erumnis & agritudinibus, quibus quotidie læcessitur, terram hanc tanquam paradisum inferiorem, seu hortum locupletissimum stirpibus innumerus ditauit, quarum amœno halitu reficitur, colore vario recreatur, in sanitate nutritur, in morbo iuuatur, & à morte liberatur.

In illo autē fecundissimo solo permulta fruticant, & quotidie nobis occurrunt generis eiusdem, & qualitatis parum dissimilis, quæ eodem quoque nomine designantur ac nuncupantur. Nam iridium & graminum infinitæ, pene dixerim, recensentur differentia, nec certo quis hucusque numero eas definire valuit; vt nec geraniorum, hyacinthorum, anemonum, narcissorum, aliarumque multarum stirpium, in quarum omnium varietate varianda naturam delectari, & quasi ludere videmus.

Ex his vero dum absolute quædam scribuntur, sine ampliori aut peculiari singulorum descriptione, ea semper sunt eligenda, & vsurpanda, quæ meliora & vsu longo probata; hocque theorema in his, quæ analogiam habent inter se, perpetuo est obseruandum, vt in quoquo genere semper assumendum

Ferrum magnæcuius alimentum.

Mala citria & arantia.

Nō probatur Platearij consilium.

Quando medicamenta mutanda.

*Aloe quānā
melior.*

mendum est, quod optimum. Veluti quan-
do *aloe* simpliciter ponitur de ea, quæ suc-
cum citrinum habet, succotrina vulgo di-
cta, nominis significatio intelligēda venit.

Atq; vt pauca, pro multis exempla sint,
cum simpliciter *acetum* ponitur, non ace-
tum *zythi*, sed *vini* solumendum est. Si balsa-
mum, nativum illud ex arbore *Ægyptiæ*

elicitum. Si benioin, illud quod à maculis
candidis, instar amygdalarum, amygda-
loides dicitur, solumendum.

Quando etiam absolute cassia ponitur,
fistula vsurpanda, quando corallus, ruber,
qui præstantior iudicatur.

Sic quoque cætera de præstantioribus
semper intelligantur: vt,

Dictamnus
Aristolochia
Dulcis radix
Endivia
Epithymus
Fœniculus
Fel terra
Gummi
Granatum
Hepatica
Hedera
Iajminum
Hyoisycamus
Lactuca
Lilium
Marrubium
Menta
Nigella
Nympha
Nasturtium
Oleum
Opium
Papaver
Polypodium
Quercula minor
Quinque nervia
Rosa
Regina prati
Stæchas
Santalum
Tapfus barbatus
Terebinthina
Veronica
Viola
Xyloaloe
Iris
Zinziber

Cretesis.
Rotunda.
Glycyrrhiza.
Cichorio latifolio.
Cassitha thymo innata.
Marathro.
Centaurio minore.
Arabico.
Acido.
Lichene.
Corymbifera.
albo.
albo.
Sativa.
albo. ac bulbo.
Prassio albo
Vera & hortensi.
Semine tantum.
alba.
Semine eius.
Oliua.
Thebaico.
albo.
Querno.
Chamadri.
Lanceolata.
Rubra.
Vlmaria.
Arabica.
citrino.
albo.
Veneta.
Mascula.
nigra, vel potius carulea.
nigricante.
Florentiniana.

DE

Maluatico; quod nulli bonitate ce-
dit, & à Persis, Arabibus, & aliis Bar-
baris maxime omnium expetitur.

CAP.

C A P. XIV.

De radicibus, seminibus, floribus, lapillis, & aquis, qua dignitate quadam ceteris preferuntur.

PERMVLTA simplicia etiam diuersi generis, qualitates habent affines; Ex his tamen alia aliis esse præstantiora, vsus comprobauit, & ad morborum profligationem conuenientiora, vt quæ qualitate quadam alterante, roborante, vel purgante cæteris præstant, & effectus exhibent feliciores; cuiusmodi sunt plantæ multæ, vel earum partes, & quædam mineralia: Quæ cum absolute scribuntur, ancipitem sæpe eum relinquunt Pharmacopœum, quem latet genuina dilucidatio; cuius reuinitati fauētes, dicimus, radicem quinque aperiētium nomine, *radices apij, asparagi, petroselinij, foeniculi, rusci* intelligi. Præter quas adhuc alix quinque, nempe, *graminis, rubia maioris, anonæ, capparis, eryngij* multum celebrantur.

Radices aperiētes maiores.

Radices aperiētes minores.

Semina frigida 4. maiora.

Semina 4. calida maiora, & rotidem minora.

Flores cordiales tres.

Semina frigida quatuor sunt maiora, *citruli, cucurbitæ, melonum, cucumeris*: & quatuor minora, *lactuca, portulaca, endiuiæ, cichorij*.

Totidem etiam calida, tam maiora, *anisij, foeniculi, cimini, carui*; quam minora, *amœos, amomi, apij, dauci*.

Flores cordiales tres tantum perhibentur, *violarum, buglossi, & borraginis*: qui si tales sunt, maxime quidem, dum recentes sunt adhuc, & colorem saporemque retinent. Exsiccat enim vt insipidi & inodori, sic nullius aut imbecillimæ sunt qualitatibus.

Idem est iudicium de floribus aliis feruari solitis, quorum odore, sapore, colore pereuntibus qualitas perit.

Rosæ vero, quæ cum suauitate hæc omnia diuissimè retinent, maxime cardiacas puto, vt & flores vniuersos, qui odore gratioso spiritus exhilarant. Flores enim suauiter olentes, non herbarum modo, vt *zinnicis, lilij conuallij*, sed etiam arborum,

arborumve, vt *lilacis, arantiorum, tilia*, cordiales sunt, possuntque in vsu medicamento feliciter vsurpari.

Flores *chamemeli, melilati, anisi* inter cordiales calidos numerantur; sed *arantiorum, iasmini, ireos, saluie, anthis, vetonica, caryophyllata*, aliosque pene innumeros flores, qui fragrantia ac suauitate nares iucunda feriunt, & mentem recreant, præfero.

Capillares herbæ quinque sunt, *capillus Herbae Veneris verus, Mompeliensis* vulgo dictus, *pillares, adiantum vulgare, polytrichum, ceterach, quinque*. seu *asplenium*, & *ruta muraria*, nulla ratione salua vita dicta; quibus *epithymum* & *castuta* species possunt annumerari.

Quatuor emollientes herbæ communes sunt, *malua, althea, viola nigra, acanthus satiuus*, seu *brancha vrsina*: quibus adhuc alix quatuor adiunguntur, *Mercurialis, parietaria, scela, vulgo beta, & atriplex*. Omnium siquidem vsus æque celebratur in decoctis clysterum & cataplasmatum emollientium parandis.

Emollientes herba octo sunt.

Fragmenta pretiosa multa sunt, sed quinque potissimum in vsu Medico commendantur: *Sapphiri, granati, smaragdi, hyacinthi & sarda* seu *cornallina*.

Fragmenta pretiosa quinque.

Quatuor aquas cordiales plebecula tantum nouit; *endiuiæ* scilicet, *cichorij, buglossi, borraginis*, nec quintam dari censet: Ego verò præter has adhuc octo etiam magis cardiacas puto, *cardui* nempe *benedicti, scabiosa, calendula, morfus*, hoc est, *succisa, oxyptriphilli, vlmaria, acetosa, nenupharu*.

Duodecim aquæ cordiales.

Cerebro quoque roborando quædam aquæ conferunt; *cephalica* propterea dictæ, quæ quaternario numero describuntur, videlicet, *aqua betonica, melissa, rosarum & florum arantiorum*.

Quatuor aquæ cephalica.

Præterea quatuor in officinis vnguenta calida profant, *Aregonium, Martiatum, Althea, & Agrippa*. Et totidem frigida, *album, rosaceum, populeum & citrinum*.

Quatuor vnguenta calida, & quatuor frigida.

N

C A P.

C A P. XV.

De Succedaneis.

SUCCEDANEIS raro, nec nisi, quasi coacti Medici debent uti, cum scilicet quaedam desunt vel incognita, vel non satis probata, vel ita rara, ut haberi, vel ita pre-
 planta pro planta,
 radix pro radice,
 cortex pro cortice,
 semen pro semine,
 liquor pro liquore,
 gummi pro gummi,
 resina pro resina,
 oleum pro oleo,

*Medicamentum
 compositum facile
 admittit
 substitutionem.*

In compositis quoque seruat eadem lex, sed non adeo stricte. Solet enim & debet sumi puluis pro puluere, eclegma pro eclegmate, electuariū pro electuario, syrupus pro syrupo, saepe tamen est tanta virium affinitas inter composita medicamentum consentientia diuersa, ut facile admittatur substitutio. Si quis enim auerfatur eclegma bechicū, ei secure & feliciter imperabitur syrupus iuiubinus, aut de ungula cabalina; & qui cataportia respuerit, quidni catharticum aliud forma potus, aut boli, viribus analogum assumeret? Sic non nunquam Medici solent a grotis indulgere, quibus solida respuentibus, liquida praescribunt, aut contra, solida imperant, quibus nauseat ventriculus super liquidorum vsu.

Non semper autem substituitur simplex medicamentum pro simplici: nam cum vix duo simplicia facultatibus omni ex parte similia reperiantur, saepe alicuius penuria, cui nullum simile datur, duo aut plura miscetur, quorum concursus illi vires similes exhibet, vel in qualitatibus elementaribus caloris, frigoris, humiditatis, aut siccitatis; vel in secundis, quae materiae commoderationem sequuntur. Sat enim est, si supposititium medicamentum id efficiat, quod genuinum ac defectiuum pollicebatur. Qui enim egerit simplici quodam raro & pre-

tioso, ut emi vix queant: tunc enim Pharmacopaei Medicorum consilium secuti, in eorum, quae deficiunt, locum alia subrogare possunt; ita tamen, ut succedanea deficientibus specie, genere, viribus, sint valde similia, & affinia. Debet enim, si fieri possit, simplex medicamentum poni pro simplici, compositum pro composito, ut: minerali pro minerali,
 sal pro sale,
 terra pro terra,
 lapis pro lapide,
 gemma pro gemma,
 metallum pro metallo,
 animal pro animali,
 pars pro parte.

tioso, secundo gradu calefaciente, aut refrigerante, habueritque duo alia, vnum, quod tertio gradu, aliud quod primo sit tale, ambo si permiscuerit, vnum quid efficiat, quod pari recessu aut calefaciat, aut refrigerabit, scopo proposito accommodatissimum. Eadem est in attenuantibus, in crassantibus, digerentibus, & aliis permiscendis ratio.

Quia vero solum & caelum qualitates simplicia immutant, ut ostendimus supra, de arbore persica, diligenter obseruandum, quae optime substitui possunt; nam multum est discriminis inter iridem nostratam & Florentinam. Haec enim cephalica & bechica est, illa phlegmagoga & potenter ferum ducendo ventrem subducens. Et quemadmodum vinum Canariae generosius est Hispanico, & Hispanicum Gallico: sic & racemi, e quibus exprimitur, aliam atque aliam sortiuntur qualitatem, saporem nempe & caloris excessum. Proinde licet eiusdem generis & speciei simplicia deligantur, non tamen pari qualitatibus recessu suam temperiem nata sunt omnia; nam quod in solo calidiore creuit, calidius est: quod in frigidore, frigidius.

Quando igitur id ipsum, quod ratione loci calidius est, praescribitur, nec reperitur, stituitur aliud eiusdem generis substitui potest, licet frigidius, modo maiore quantitate sumatur.

Quod

*Iris ab iride
 multum
 differt.*

*Quomodo
 gradu tertio
 aut quarto
 calidius sub-
 stituitur
 pro minus
 calido.*

C A P. XVI.

Qua & quando recte substituantur.

NE quid igitur nostrę institutioni pharmaceuticę desit, nec præfidiis destituatur æger, cum ad opem illi ferendam vocatus Medicus nonnulla præscribit, que nec in officinis, nec hortis pharmacopolarum inueniuntur, quædam in eorum, quæ deficiunt, locum supponenda, quæ ob id Græci *ἀντὶκἀταφάρμακα*, Latini *succedanea & substituta*, myropolæ vulgo, quid pro quo nominant.

Quid pro quo.

Debeant autē substituta viribus esse his similia; quorū defectum suppleant, vicemque gerunt, vt dictum est. Quæ si talia non queant inueniri, ea saltem eligenda veniunt, quæ ab illis non multum dissentiant, sed in pluribus respondeant. Absurdum namque est, succedanea illa vocare, quæ non succedaneas & symbolas, sed oppositas qualitates fortiuntur: neque vlla ratione, *euphorbium* pro *agarico*, *pyrethrum* pro *lapasbo*, *melilotum* pro *malo cydonio* in quibusdam codicibus videtur substitutum. Hæc enim inter se affinitate nulla consentiunt, vt sane consentire debent, quæ subrogantur.

Substituta quæ mala.

At vero cum meliorum penuria quædam imbecilliora substituantur, horum qualitas quantitate aucta, compensatur, & duplum pondus substituitur; vt contra, succedaneum validius sit, & efficacius, de eius quantitate detrahatur, vt qualitas minuatur.

Succedanea sine Medici consilio non esse danda.

Hoc autem fieri neutiquam fas est, absque periti Medici consilio, quod tamen permulti non aspernantur modo, sed medicamenta præscribunt ipsi, magna civiū internecone, cuius maxime sunt, authores nonnulli vasti nebulones, ac importune dicaculi, qui compto vestitu ægrotis affidēt; & blando sermone & fallaci incautos decipiunt. De improbis tantum loquor, qui de corio humano audacter ludentes medicastulos simulant, & inique bardos ac

N 2 imperi-

Quod enim quarto recessu calidū est, ea potest quantitate sumi, vt tertio tantū gradu vel etiam secundo calefaciat. *Euphorbium*, exempli gratia, quod quarto recessu calefacit, si infra quatuor grana dentur, tertio tantum gradu calefaciet; atque quo minor illius quantitas dabitur, eo minus calefaciet. Verum cuiuslibet medicamēto est determinata dosis, alioquin posset dari medicamento tam exigua portio, atque etiam ipsius ignis, vt nec calefaceret, nec vreret. Et *caryophylli* ordine tertio calidi, si minus octo granis dentur, infra tertium gradum calefacient, vt principio, vel medio, vel sine secundi, pro maiore, vel minore illorum quantitate. Et sic de reliquis qualitatibus in singulis gradibus dicendum.

Cuiusque gradus tres partes.

Cuiusque autem gradus tres partes, seu mansiones constituuntur, *principium, medium, & finis*, quæ sic inter se habent, vt principium vnus coincidat cum fine alterius, vt principium quarti cum fine tertij: Sic finis hyemis vix veris initio dissimilis.

Dosis calidorum in quarto gradu.

Visitata dosis calidorum in quarto gradu est granorum quatuor, cuius cum sint tres mansiones, summa eorum dosis, quæ finē eiusdem gradus attingunt, est granorum duodecim: quæ medium, granorum sexdecim: quæ principium, granorum viginti, qualis est eorum dosis, quæ in fine tertij ordinis calefaciunt.

Quocirca, qui medicamentum aliquod in fine primi gradus calidum, aut frigidum non habebit, aliud quod initio secundi tale erit, poterit substituere: qui medicamento in fine secundi calido indigebit, aliud pro succedaneo, quod calefacit, in principio tertij exhibebit.

Compositorū autem doses cum ē simplicibus deducendæ sint, pro singulorum deficiuntum qualitate, alia substituentur ipsis analogæ, in quorum mixtione, si dicte leges seruentur, compositum exurgit, optimum deficiente substitutum.

imperitum genus foeminarum ludifican-
tur. Sciunt pellaces, quid velim, in quos ta-
men nihil acerbius dicam, cum pauci sint,
multi vero & pij & prudentes, qui nil te-
mere suscipiunt, & cum de hominum salu-
te agitur, Medicos accersunt, quorum cō-
siliis & præceptionibus adiuti affinia, legi-
timaque antiballomena, in eorum, quæ
desunt, vel iam exoleuerunt, locum appo-
sire substituunt.

Qui sine delectu & ratione, quæuis me-
dicamina, vt quæ manibus sese offerunt
priora, pro genuinis & optimis reponit,
periculosum medicamentum, quid pro

Absynthio,
abrotano,
acacia,
acantho,
acoro,
adianto vero,
ammi,
amomo,
ammoniaco,
amygdalis amaris,
adipe vulpis,
adipe cerui,
alumine,
althæa,
arsenico,
aqua pluvia,
aqua marina,
aniso,
aristolochia rotunda,
Balaustio,
balsamo,
borragine,
bethonica,
blito,
butyro,
Calamo aromatico,
carthamino,
calamintha,
chamadry,
cinamomo,
cinnabari,
citri succo,
Dauco,

quo facete dictum, dedisse creditur.

De tali ardelione quidam festiue illud
ex Niniuita inculcare solebat, *Sape loco il-
lius quid pono.*

Ne igitur in succedaneorum reposicio-
ne quis error committatur, recentiores
Galenum secuti, simplicia deficientia, aut
exoleta ordine alphabeti scribunt, illisque
antiballomena, seu simplicia substituenda
opponunt: vt quæ incipiunt à litera;

A. Primo loco, quæ à litera B. Secun-
do, & ita deinceps scribantur. Ergo substi-
tuitur, pro

origanum vel abrotonum.
origanum.
hypocistis.
malua.
radix.
commune.
anisum.
acorus.
propolis.
nuclei persicorum.
adeps mustela.
adeps caprae.
sal fossilis.
malua.
sublimatum.
fontana.
salita.
daucus.
longa.
malicorium.
serebinthina limpida.
buglossum.
melissophyllum.
asriplex.
oleum.
schœnanthum.
cyperus.
mentastrum.
chamepyschis.
canella vulgaris.
minium.
succu limonium.
pastinaca.

da Byle.

daſtily,	ſcus Maſſilienſis.
diſtanno,	ſaluia.
dente apri,	porcinus.
diphryge,	as uſtum.
dulci radice,	paſſula.
Ebulo,	fambucus.
eleboro albo,	elaterium.
eleboro nigro,	lapis lazuli.
epithymo,	epithymbrum.
eruca,	erifimum.
eupatorio,	lichen.
eryngio,	cenone.
Fenugraco,	orobus.
ſcniculo,	apium.
felle perdicis,	felcothornicis.
ſlore arui,	arugo.
fumaria,	cicerbita.
foliulis ſenna,	duplum foliorum.
foliis myrti,	eius bacc.
Galanga,	acorus.
galbano,	ſagapenum.
gentiana,	radix tormentilla.
glyzyrrhiza,	paſſula.
Hepatica,	agrimonium.
Pro helenio,	iri.
hyſopo,	ſatureia.
hypocifti,	acacia.
laſmini floribus,	anthos.
iuiubis,	paſſula.
iunco odorato,	cardamomum.
hyoſcyamo,	papauer.
Lactuca,	cichorium ſarinum.
lapatho,	viola nigra.
laureola,	mezereum.
lacca,	ſyrax.
lepedio,	nasturtium creticum.
Magnete,	phrygius lapis.
malua,	attriplex.
mandragora,	papauer.
melle,	ſacharum.
mumia,	piſſaſphaltum.
Nardo Syriaca,	ſchaenantum.
nepetha,	mentaſtrum.
nucemofchata,	caryophilli.
nympha,	lactuca.
Oeſypo,	medulla uiruli.
oleo,	butyrum.
	omphacio.

amphacio,
 opio,
 opobalsamo,
 opoponace,
 oryza,
 oxyacantha,
 Papaueris succo,
 peplo,
 petroselino,
 plantagine,
 pompholige,
 Quercula minore
 quinqueneruia,
 Raphani semine,
 rosmarino,
 ribes,
 ruta,
 Sagapeno,
 saluia,
 sambuco,
 santonico,
 sapa,
 Pro } sepia ossa,
 satureia,
 saxifraga,
 sedo,
 spica alba,
 Tanaceto,
 taraxaco,
 trifolio aetoso,
 thymo,
 thimelaa,
 tamarisco,
 tussilagine,
 Valeriana hortensi,
 veronica mare,
 venerea concha,
 veratro albo,
 viola nigra,
 vino rubro,
 Xylocassia,
 xylobalsamo,
 Zinzibere,
 zibetho,

succus limonium,
 meconium, vel succus lactuca,
 siacis vel oleum caryophyllorum,
 ammoniacum, vel galbanum,
 farina tritici,
 ribes,
 mandragora succus,
 sithymalus,
 apium,
 psosella,
 cadmia vsta,
 chamepithis,
 plantago,
 succus eius,
 maiorana,
 berberis,
 ranacetum,
 resina pini,
 calamentum,
 ebulus,
 abrotonum,
 vinum dulce,
 pumex,
 thymus,
 pimpinella,
 solanum,
 lauendula,
 parthenium,
 cichorium,
 oxalis,
 satureia,
 chamelaa,
 asplenium,
 pulmonaria,
 syluestris,
 femina,
 ostreorum concha,
 turpethum,
 alba,
 album,
 cinamomum,
 radix ligustici,
 piper,
 moschus.

Vers. sarcus
 lentisci.

Quia vero in medicina bis peccare saepe
 non contingit, diligenter caueat illi barba-
 tuli ac iuniores apothecarii (de ignaris lo-

quor) sine consilio quidpiam substituere:
 alioqui vt illi ipsi succedanei, vel verius spu-
 rii sūt, sic spuria medicamēta pro legitimis
 vendē-

vendere & exhibere solent. Vt ab ignariis quibusdam ad oculis fieri millies obseruati, qui sine discrimine simplicia quæuis in eorum, quæ deficiunt, locum perperam substituant.

CAP. XVII.

De medicamentis adulteratis.

IMMANIS hominum auaritia eo nequitie multos interdum rapit, vt medicamenta notha & adulterata pro veris & natiuis exhibeant, quorum dignotio magni est in medicina faciendâ momenti, & à Medicis & Pharmacopœis accurate perdiscenda, vt ægrotis medicamentum tantum optima exhibeant, quibus feliciter adiuti, breui conualescant, non adulterata, quibus anxie lacessiti, vel statim periclitentur, vel misere diuturno languore pereant.

Illa igitur subricuisse non visum est, ne parum prudens Pharmacopœia à præstigiatoribus & circumforaneis quibusdam jagyrtis decipiatur, qui sæpe *carthami flores* pro *croco*, & *ebur* pro *monocerotis cornu* vendunt, vt & alia multa simulant, præsertim rarissima & pretiosissima, quorum vsus multum expetitur, & ob vires eximias celebratur.

Propterea, ne Pharmacopœus, penes quem ægrotantis est mors & vita, imprudenter ab improbis & cauris institoribus circumuentus, pecuniæ resarciendæ, aut maioris lucri causa ægros circumueniat, his artibus instructus impiorum dolos ac fraudes aperiet & vitabit.

Moschi adulterium.

Moschum simulat massa quædam è sanguine hœdi, pane asso, & trito, atque ladano subacta in pyxide aut alio vase idoneo seruata, in quo diu moschus verus asseruatus fuerit. Fraus subtilius occultatur, si portio *moschi* optimi commisceatur. Sed detegitur non modo consistentia & colore, sed odore qui in fictitio cito vanescit.

Ambra.

Ambra fingitur puluere *Agallochi* læuigato, *benioin styrace*, *calamita*, *ladano*, & *passa auicularum Cypriarum*. Verum peculiaris *ambra nassina* halitus

facile ab artificiali discernitur: Adde quod illa longiore manuum attritu mollescit, hæc potius friatur.

Cinnamomum adulteratur corticibus *Cinnamom* tamaricis in aqua *cinnamomi* maceratis, & postea siccatis; Sed gustu facillime à vero distinguitur.

Caryophylli iam vetustate in odori fragrantibus redduntur, si vino maduerint, quod optimos ante *caryophyllos* ad macerationem admiserit. Verum fugax est acquisitus hic odor, & qui breui perit.

Belzoïn fraudulenter simulatur mixtis simul *resina, thure masculo*, cum paucis *styrace*. At vt odor valde dissimilis, sic & color, qui maculis albidis in spurio, vt in vero non est variegatus.

Camphoram nonnulli referri putant *Camphora* gummi solo *iuniperi*: sed rudioribus tantum & ignauis sic malitiose vafri imponunt. Quilibet, n. vel mediocriter in re medicamentaria versatus primo intuitu fraudem aperit.

Opobalsamum oleo liquidambar repressentatur dolo parum fallaci, cum vtrumque viribus sit affine. Tam astute autem solet à multis adulterari, vt etiam exercitatissimos fallat.

Terra orientalis Lemnia dicta fingitur bolo, vel etiam argilla vulgari siccata, puluerata, aqua *plantaginis* subacta; in pastillos formata, & *Turcarum imperatoris* sigillo, cuius multiplex à *Bellonio* character datur notata. Ast deprehenditur falsitas, si vtraque multa diluatur aqua, quæ post residuum in *Lemnia* reperitur pinguior, in spuria tenuior ac limpidior.

Bitumen vitriatur *pice* mista; quod facile dignoscitur igni, dum admouetur: Nam quod *pice* admisit, halitum efflat gratiorum.

Opium adulteratur *meconio*, seu *succo foliorum & caulium papaueris nigri*; sed error innotescit ex pinguedine, quæ in illo maior, ac fere resinosa, in hoc minor, vel potius nulla.

Manna thuris adulterium admittit facile, cum pollen *resina* illam perbellè referat. Ignis autem fraudem detegit.

Tacama-

Caryophyllorum.

Belzoïn.

Camphora.

Balsamo liquidambar affine.

Terra Lemnia orientalis.

Bituminis.

Opii.

Manna thuris.

Tacamabaca.

Tacamabaca, gummi, vel potius resina; *elemi* mixta in expertis sincera putatur; Vtriusque enim color idem, aut parum abfimilis consistentia affinis & odor non multum varius; Altera tamen gratius altera nares ferit.

Sagapenum, galbanum, opoponax, Serapi-num, quod satis vulgaria sunt, adulterari non solent. *Bdellium*, quod rarius, illorum quodam admixto nonnunquam immutatum idiotis venditur.

Sassafras antiquioribus Europeis fuit ignotum, & cum primum adferri coepit, magno vendebatur: ob id adulterio non fuit diu expertus. Noui hominem, qui puluerem buxi & seminis foeniculi pro sassafras poline vendidit. Sed cum ybertas natiui postea fuisset aduecta, desit adulterari.

Os e corde boum pro osse cordis cerui latrunculi quidam vendunt. Sed qui vtrūque norunt, illud multo maius affirmant, hoc prorsus expertus eximia qualitatis.

Pro *Tamarindis* nonnulli pruna crassiora non male substituunt: verum hæc inique *Tamarindos* nominant, cum nucleo, pulpa, sapore, manifeste dissentiant.

Mille possem alia medicamenta & adulterandi modos ex *Dioscorid.* & aliis antiquis, nec non ex recentiorib. recensere, sed reticere melius duco. Cum mens hominis non tam ad bona, quam praua, prona sit, & fallendi satis gnara. Hoc obiter adhuc dicam, aquas, liquores, succos & medicamenta composita facile posse adulterari, simplicia difficilius, præsertim integra.

F I N I S L I B R I Q V A R T I .

I N S T I -